

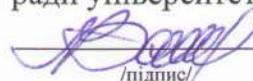
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Інститут соціальних і гуманітарних наук

Кафедра Філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова науково-методичної
ради університету

 /Загородній А.Г./
/підпис/ /ініціали та прізвище /

Протокол № 44 від «5.09» 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 1.1 Філософія і методологія науки

/код і назва навчальної дисципліни/

III освітньо-науковий рівень освіти, доктор філософії

/рівень вищої освіти/

галузі знань: 01 Освіта, 02 Культура і мистецтво, 03 Гуманітарні науки, 05 Соціальні та поведінкові науки, 06 Журналістика, 07 Управління та адміністрування, 08 Право, 10 Природничі науки, 11 Математика та статистика, 12 Інформаційні технології, 13 Механічна інженерія, 14 Електрична інженерія, 15 Автоматизація та приладобудування, 16 Хімічна та біоінженерія, 17 Електроніка та телекомунікації, 18 Виробництво та технології, 19 Архітектура та будівництво, 22 Охорона здоров'я, 23 Соціальна робота, 27 Транспорт.

вид дисципліни обов'язкова

(обов'язкова / за вибором)

мова викладання українська

Львів – 2019 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни Філософія і методологія науки для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії

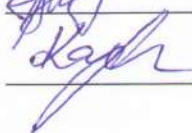
Розробники:

Професор кафедри філософії, д.філос.н., професор

Петрушенко В.Л.

Завідувач кафедри філософії, д.філос.н., доцент

Карівець І В

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри Філософії

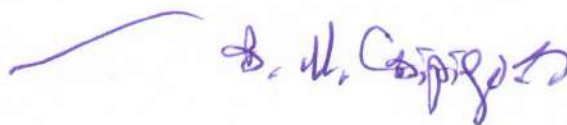
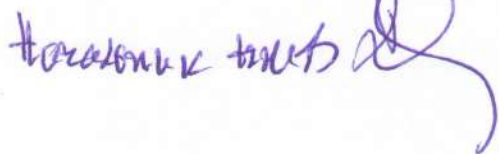
Протокол №14 від «20» червня 2019 р.

Завідувач кафедри філософії

Карівець І. В.

Протокол №14 від 20 червня 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Всього годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів/год.	4/120	4/120
Усього годин аудиторної роботи, у т.ч.:	30	10
• лекційні заняття, год.	15	4
• семінарські заняття, год.	15	6
• практичні заняття, год.	-	-
• лабораторні заняття, год.	-	-
Усього годин самостійної роботи, у т.ч.:	90	110
• контрольні роботи, к-сть/год.	10	30
• розрахункові (розрахунково-графічні) роботи, к-сть/год.	-	
• індивідуальне науково-дослідне завдання, к-сть/год.	10	
• підготовка до навчальних занять та контрольних заходів, год.	70	80
Екзамен	1	1
Залік	-	-

Частка аудиторного навчального часу студента у відсотковому вимірі:

- денної форми навчання – 25%
- заочної форми навчання – 8,3%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Залучити аспірантів до опрацювання тих теоретично-методологічних і філософських вчень сучасності, що визначають стан, будову та перспективи сучасної науки, прищепити їм навички оперування категоріально-понятійним апаратом для вивчення та продукування наукового знання, досягнути засвоєння ними вихідних засад науково-пізнавальної діяльності. Одне із провідних завдань курсу полягає у роз'ясненні причин підвищення значущості наукового знання за умов ускладнення соціально-цивілізаційних процесів в сучасному суспільстві.

2.2. Завдання навчальної дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування в аспірантів необхідних компетентностей:

інтегральні компетентності:

Здатність розв'язувати складні методологічні проблеми, пов'язані із пізнанням та осмисленням структури і динаміки науково-пізнавальної діяльності, професійне застосування евристичних теорій та методів наук для адекватної оцінки стану і перспектив сучасного когнітивного процесу;

загальні компетентності:

1. Уміння мислити абстрактно, здатність здійснювати аналіз та синтез, що дозволяє формулювати висновки (діагнози) для різних типів складних задач, здійснювати планування, контроль та оцінювання власної роботи та роботи інших осіб;
2. Уміння бути критичним та самокритичним для розуміння факторів, які мають позитивний чи негативний вплив на міжіндивідуальну комунікацію, та здатність визначити та врахувати ці фактори в конкретних комунікаційних ситуаціях;
3. Здатність продукувати нові ідеї, здійснювати інноваційний науковий пошук, виділяти перспективні проблеми і тенденції на основі аналізу інформації з різних джерел, проявляти креативність, здатність до системного, послідовного, цілісного мислення;
4. Набуття навичок гнучкого способу мислення, який дає можливість зрозуміти й розв'язати проблеми та задачі суміжних сфер пізнання, зберігаючи при цьому критичне відношення як до усталених наукових концепцій, так і до власної позиції;
5. Уміння проводити наукові дослідження на відповідному методологічному рівні, мати дослідницькі навички, що виявляються у здатності формувати нові наукові продукти у професійній галузі діяльності (роблячи презентації, або представляючи звіти), вибирати належні та перспективні напрями науково-пошукових дій і відповідні методи для їх реалізації, беручи до уваги наявні умови та ресурси;

фахові компетентності:

1. Базові знання фундаментальних основоположень філософії науки в обсязі, необхідному для професійної діяльності;
2. Базові знання понять, теорій і методів, необхідних для вивчення і розуміння засобів і механізмів людського пізнання та їх використання у сферах когнітивних наук та наукової методології;
3. Здатність з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати й узагальнювати новітню наукову інформацію для здійснення планованого та доцільного наукового пошуку в певних науках та предметних сферах пізнання;
4. Уміння планувати і здійснювати наукові дослідження, відбирати та опрацьовувати фактографічний матеріал таких досліджень, здатність адекватно оцінювати результати власних наукових досліджень, формувати їх зведені підсумки та звіти;
5. Вміння застосовувати виправдані критерії для оцінки наукової значущості отриманих науково-пізнавальних результатів, їх інноваційного характеру та визначення частки їх реального внеску у прирощення наукового знання.

2.3. Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі **результати навчання:**

знати:

- місце науки у суспільному житті;
- знати особливості та суттєві риси науки, її будову та пізнавальні методи і засоби;
- знати відмінності між історичними типами науки, її зв'язки з людською особистістю, культурою та основними сферами суспільного життя;
- знати найвагоміші критерії науковості знань.

вміти:

- співставляти та аналізувати різні типи знань та історичні типи науки;
- вміти застосовувати філософський і методологічний апарат теорій науки у власній науково-дослідницькій роботі, використовуючи при тому знання методів та інструментів науки, критерії та еталони науковості знань.

2.4. Перелік попередніх навчальних дисциплін (пререквізити) та супутних навчальних дисциплін (кореквізити)

№ з/п	Пререквізити	Кореквізити
1.	Фізика	Аналітичні та чисельні методи дослідження
2.	Математика	Актуальні проблеми соціогуманітарних наук
3	Філософія	Професійна педагогіка

3. Анотація навчальної дисципліни

Зміст програми спрямований на поглиблене вивчення сутності, стану і перспектив розвитку наукового пізнання, його особливостей, логіко-методологічної складових форм та рівнів наукового пізнання, його місця в сучасному суспільному розвитку та його взаємин з людиною, культурою, різними сферами суспільного життя; особлива увага програми зосереджена на опрацюванні методологічних засобів науки, її зв'язках з суспільною історією, культурою та етикою.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Розподіл навчальних занять за розділами дисципліни

№ та назви розділів	Кількість годин									
	Денна форма навчання					Заочна форма навчання				
	Всього год.	у тому числі: (номери занять /год)				Всього год.	у тому числі: (номери занять /год)			
		л	п	с	лаб		л	п	с	лаб
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Вступ до курсу	8	4	-	4	-	3	1	-	2	-
Розділ 2. Методологічна складова науки та критерії науковості знань	12	6	-	6	-	4	2	-	2	-
Розділ 3. Наука в контексті соціально-культурних процесів людства	10	5	-	5	-	3	1	-	2	-
Усього годин	30	15	-	15	-	10	4	-	6	-
Самостійна робота	90					110				
Разом годин	120					120				

Примітка: л – лекційні заняття; п – практичні заняття; с – семінарські заняття; лаб – лабораторні заняття.

4.2. Лекційні заняття

№ з/п	Назва і зміст теми	К-ть годин	
		ДФН	ЗФН
Розділ I: Вступ до курсу		4	1
1	Філософія і методологія науки: предмет та проблемні сфери. 1. Роль пізнавальної діяльності в житті людини і суспільства. Наука та інші види пізнання. 2. Особливості проявів науки в житті сучасного суспільства. Впливи науки на людину та сучасні цивілізаційні процеси. 3. Зростання ролі методологічної свідомості в науці. Основні підходи до розуміння методології науки. 4. Філософія науки: поняття, проблемне поле, місце в системі філософського знання.	2	1
2	Наука як соціально-історичне явище. 1. Зв'язок науки із історичним цивілізаційним процесом. Наука в контексті цивілізаційного співвідношення «Схід – Захід». 2. Загальні особливості наукового знання. Знання наукові, ненаукові та антинаукові. 3. Поняття науки, її суттєві ознаки та функції. 4. Основні форми існування науки в сучасному суспільстві. Організаційні, економічні, соціально-політичні та технологічні аспекти науки. 5. Класифікація наук: історія і сучасність.	2	
Розділ II: Методологічна складова науки та критерії науковості знань		6	2
3	Методологічна складова науки: метод – методологія – методика. 1. Роль методів у здійсненні людської життєдіяльності. Історичні різновиди методів діяльності і пізнання: рецепти, приписи, процедури. 2. Поняття методу наукового пізнання та його складові. Основні різновиди методів науки. 3. Метод та об'єкт пізнання, метод і наукова теорія. 4. Співвідношення методу, методології та методики.	2	1

4	Основні методи наукового пізнання на різних рівнях функціонування науки. 1. Поняття рівнів наукового пізнання, підстави їх виділення та особливості. 2. Методи і форми емпіричного наукового пізнання; поняття наукового факту та сперечання щодо його розуміння. 3. Методи опрацювання фактів та їх логічна природа. 4. Проблема співвідношення фактів та наукової теорії. Основні методи побудови наукових теорій. 5. Форми теоретичного наукового пізнання та їх евристичне значення.	2	
5	Проблема якісної оцінки наукового знання: критерії, еталони та ідеали науки. 1. Критерії та еталони науковості знань: поняття та характеристика. Ідеали науки та їх роль в науковому поступі. 2. Поняття істини у пізнанні та науці. Істина як цінність та ідеал пізнання. 3. Істина та істинність наукового знання: фактологічні, логічні та смислові аспекти істинності наукових знань. 4. Основні поняття, що застосовуються в науці для позначення якісних характеристик знання в їх відношенні до істини.	2	1
Розділ III: Наука в контексті соціально-культурних процесів людства		5	1
6	Особливості історичного розвитку науки 1. Історичний аспект існування науки та проблема її виникнення. Наука, магія, протонаука. 2. Еволюційні та революційні зміни у розвитку науки. Основні наукові революції в історії людства та історичні типи науки. 3. Поняття некласичної науки та її порівняння із класичною наукою. Філософські і методологічні аспекти особливостей некласичної науки. 4. Поняття постнекласичної науки: особливий об'єкт, нелінійність, біфуркації та стохастичність як ознаки сучасної науки. 5. Поняття «технонауки» та зміни у співвідношенні фундаментальних і прикладних наук.	2	1

7	Найавторитетніші методологічні проекти науки ХХ ст. 1. Методологічний проект як різновид методології науки. Філософські основи авторитетних методологічних проектів ХХ ст. 2. Позитивізм, аналітична та лінгвістична філософія про умови науковості знання. 3. Неокантіанській підхід до пояснення науки. 4. Феноменологічне розуміння науки. 5. Постпозитивізм про соціально-історичний контекст розвитку науки.	1	-
8	Соціальні, організаційні, моральні та особистісно-екзистенціальні аспекти науки і наукової діяльності. 1. Наука як соціальний інститут. Управлінські, організаційні та соціальні аспекти існування сучасної науки. 2. Наука і культура в їх взаємних впливах. 3. Моральні та ціннісні чинники наукової діяльності. Основи та принципи етики науковця. 4. Особистість в науці. Прояви особистісного, суб'єктивного начала в науці. 5. Проблеми наукової творчості у філософії та методології науки.	1	-
9	Наука в контексті сучасної технологічної революції. 1. Наука, політика і влада: основні підходи до тлумачення сучасних взаємин. 2. Впливи сучасної науки на модифікації суспільного виробництва та соціальної структури суспільства: поняття «посткапіталістичного» та «постекономічного» суспільства. 3. Суспільство знань та рефлексивне суспільство як перспективи сучасного науково-технічного та соціально-економічного розвитку.	1	-
Усього годин		15	4

4.3.1. Практичні (семінарські, лабораторні) заняття

№ з/п	Назви тем	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Предмет, структура та завдання філософії і методології науки	2	1
2.	Наука в контексті суспільної історії та соціальної організації суспільного життя	2	1
3.	Рівні наукового пізнання: методи і форми емпіричного	4	2

	і теоретичного наукового пізнання		
4.	Критерії та еталони науковості знань. Істина та якісні характеристики наукового знання	2	1
5.	Наука у взаєминах з культурою, інтелектуальними здібностями та можливостями людини (Л.Ольшкі, Г.Башляр, А.Бергсон, М.Мамардашвілі, Е.Гуссерль)	2	-
6.	Наука в її соціально-організаційних та особистісних проявах. Місце науки в сучасних цивілізаційних типах суспільства	3	1
Усього годин		15	6

4.3.2. Плани семінарських занять

Тема 1: Предмет, структура та завдання філософії і методології науки

1. Наука як соціально-культурний феномен: історія та сьогодення.
2. Взаємини філософії і науки. Предмет і завдання філософії науки.
3. Причини підвищення ролі самосвідомості науки в епоху Нового часу. Поява методологічної свідомості науки.
4. Методологія науки: основні підходи і тлумачення.

Тема 2: Наука в контексті суспільної історії та соціальної організації суспільного життя

1. Історичні корені науки: прагматичні знання та протонаука як джерела наукових знань.
2. Наука у контексті історичних типів цивілізації.
3. Наука та соціальна практика на різних етапах розвитку європейського суспільства.
4. Основні наукові революції в історії людства та історичні типи науки. Поняття технонауки.

Тема 3: Рівні наукового пізнання: методи і форми емпіричного і теоретичного наукового пізнання

1. Співвідношення понять метод – методологія – методика.
2. Підстави для виділення різних рівнів наукового пізнання та їх суттєві особливості.
3. Завдання емпіричного наукового пізнання та його методи і форми. Поняття наукового факту та його суперечлива природа.
4. Методи і форми опрацювання наукових фактів як спосіб переходу від емпіричного наукового пізнання до теоретичного. Поняття наукової теорії, її суттєві риси та методи створення.
5. Основні форми теоретичного наукового пізнання та їх співвідношення.

Тема 4: Критерії та еталони науковості знань. Істина та якісні характеристики наукового знання

1. Проблема якісної оцінки наукових знань: критерії, еталони та ідеали науки і наукових знань.

2. Проблема істини у філософії і науці. Сучасні трактування істини в науці.
3. Основні поняття, що позначають якісні характеристики знання у міру їх наближення до істини.

Тема 5: Наука у взаєминах з культурою, інтелектуальними здібностями та можливостями людини (Л.Ольшкі, Г.Башляр, А.Бергсон, М.Мамардашвілі, Е.Гуссерль)

1. Роль дискурсивного мислення та інтелектуальної активності людини у розвитку науки. Питання про роль когнітивних здібностей людини у розвитку науки.
2. Наука і культура: способи взаємних впливів.
3. Сучасні концепції людиномірності науки. Форми присутності ціннісних аспектів людського буття у сучасній науці.
4. Морально-етичні аспекти науково-пізнавальної діяльності.

Тема 6: Наука в її соціально-організаційних та особистісних проявах. Місце науки в сучасних цивілізаційних типах суспільства

1. Форми існування науки у сучасному суспільстві, її організаційні, управлінські, економічні та особистісно-антропологічні характеристики.
2. Концепції технічного детермінізму та основні типи суспільства у техногенного типу цивілізаціях.
3. Когнітивні схеми та матриці у структурі пізнавального досвіду та науки. Когнітивна психологія про структуру пізнання.
4. Сучасний конструктивізм та особливості його розуміння науки і пізнання.
5. Місце науки у сучасному суспільстві знань (рефлексивному суспільстві).

4.4. Самостійна робота

№ з/п	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Підготовка до виконання контрольних робіт	10	30
2.	Підготовка до навчальних занять та контрольних заходів	70	80
3.	Виконання індивідуальних домашніх завдань	10	-
Усього годин		90	110

Перелік індивідуальних домашніх завдань для самостійної роботи

До теми 1: «Предмет, структура та завдання філософії і методології науки»

а) Опрацювати відповідні розділи у навчальних посібниках:

Петрушенко В.Л. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії): навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. Тема 15; Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. Тема 1.

б) Опрацювати літературні джерела за списком літератури: базова – № 10, допоміжна – № 12.

До теми 2 «Наука в контексті суспільної історії та соціальної організації суспільного життя»

а) Опрацювати відповідні розділи у навчальних посібниках:

Петрушенко В.Л. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії): навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. Тема 19; Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. Тема 2.

До теми 3 «Рівні наукового пізнання: методи і форми емпіричного і теоретичного наукового пізнання»

а) Опрацювати відповідні розділи у навчальних посібниках:

Петрушенко В.Л. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії): навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. Тема 15, р. 15.3; Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. Тема 3.

б) Опрацювати літературні джерела за списком літератури: базова – № 14, 15, допоміжна – № 22.

До тем 4 «Критерії та еталони науковості знань. Істина та якісні характеристики наукового знання»

а) Опрацювати розділ у навчальному посібнику: Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. Тема 4.

б) Опрацювати літературні джерела за списком літератури: базова № 9, 11, допоміжна: № 11, 14.

До теми 5 «Наука у взаємині з культурою, інтелектуальними здібностями та можливостями людини (Л.Ольшкі, Г.Башляр, А.Бергсон, М.Мамардашвілі, Е.Гуссерль)»

а) Опрацювати розділ у навчальному посібнику: Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. Тема 8.

- б) Опрацювати літературні джерела за списком літератури: базова 7, 8, 11, 14; допоміжна № 13, 18, 19, 20, 25-26, 27, 29, 32.

До теми 6 «Наука в її соціально-організаційних та особистих проявах. Місце науки в сучасних цивілізаційних типах суспільства»

- а) Опрацювати розділ у навчальному посібнику: Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки: навч. посібник / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. Тема 8.
- б) Опрацювати літературні джерела за списком літератури: базова № 2, 7, 8; допоміжна № 7, 8, 22, 32, 37, 38.

4. Методи діагностики знань

Діагностика набутих знань виконується у формах:

- Усного опитування на семінарських заняттях;
- Заслуховування фіксованих доповідей на семінарських заняттях;
- Оцінювання виконаних індивідуальних завдань;
- Оцінювання письмових контрольних робіт;
- Оцінювання виконання проміжних тестових завдань;
- Проведення підсумкового іспиту, що складається з письмової та усної складової.

5. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Максимальна оцінка в балах				
Аспіранти денної форми навчання Поточний контроль (ПК)		Екзаменаційний контроль		Разом за дисципліну
	Разом за ПК	письмова компонента	усна компонента	
Усне опитування на семінарських заняттях – 10 балів Тести – 5 балів Індивідуальна письмова робота – 10 балів Виконання індивідуальних домашніх завдань – 5 балів Або: підсумкова контрольна робота – 5 балів	30	60	10	100
Аспіранти заочної форми навчання Усне опитування на семінарських заняттях – 5 балів Тести – 5 балів Індивідуальна письмова робота – 10 балів Контрольна письмова робота – 10 балів	30	60	10	100

Критерії оцінювання аспірантів за усні опитування на семінарських заняттях

1. 5 балів студенти отримують за повне розкриття змісту поставлених питань, проявляючи при тому вміння оперувати навчальним матеріалом та підкріплювати його знання прикладами;
2. 4 бали студенти отримують за правильний виклад не всіх, але основних опорних положень відповіді на певні питання та вміння провести логічні зв'язки між ними;

3. 3 бали студенти отримують за неповну, але правильну відповідь на поставлені запитання, проявляючи при тому проблеми в оперуванні матеріалом відповіді та непевність у зверненні до конкретних прикладів або пояснень;
4. 3 бали студенти можуть отримати за доречне та вдале доповнення відповідей інших студентів або за правильне вирішення проблемних питань і завдань;
5. 2 бали студенти отримують за правильне доповнення виступів інших студентів на семінарі та за вдалі запитання і репліки, що дозволяють краще зрозуміти обговорювані питання;
6. 1 бал студенти можуть отримати за поясненні змісту певних термінів, за знання прізвищ філософів – фундаторів певних філософських вчень або напрямів, за правильне орієнтування в історичних епохах розвитку світової філософії.

Критерії оцінювання виконання аспірантами тестових завдань

Оскільки тестові завдання включають у свій зміст 5 питань, то кожна правильна відповідь на питання оцінюється в 1 бал, разом за правильні відповіді – 5 балів. Протягом семестру виконується 2 – 3 тести, а підсумковий бал за їх виконання постає середньою арифметичною сумою балів окремих тестів.

Критерії оцінювання виконання аспірантами письмової контрольної роботи

Для написання письмової контрольної роботи кожен аспірант отримує 2 питання (всі питання індивідуальні, тобто не повторюються). Далі відповіді на поставлені питання оцінюються так само, як і усні відповіді на семінарах.

Критерії оцінювання відповідей студентів за усну складову іспиту

Усна складова іспиту призначається студентам у таких випадках:

- коли відповіді студентів не дають можливості оцінити їх задовільною оцінкою;
- коли бали ПК та КЗ у сумі не дотягують 3 та менше балів до наступної оцінки;
- коли екзаменаційна робота дає підстави вважати використання студентом різних способів списування відповідей;
- коли фіксується різка відмінність між результатами роботи студента у семестрі та результатами написання екзаменаційної роботи.

Усна складова іспиту може бути оцінена максимально у 10 балів, тому викладач може поставити студенту 2 – 3 питання. Критерії оцінювання відповідей на ці питання ті ж самі, що й критерії оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях.

6. Навчально-методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення складається із:

- Рекомендованої літератури;
- Методичних матеріалів у ВНС Львівської політехніки;
- Методичних видань кафедри філософії;
- Рекомендованих матеріалів із Ієтернет-ресурсів.

7. Рекомендована література

Базова

1. Бургин М.С., Кузнецов В.И. Методологическое сознание в современной науке / М.С.Бургин, В.И.Кузнецов // . – К.: Наукова думка, 1989. – 336 с.
2. Дротенко Л.Г. Філософія наукового пізнання. Підручник / Л.Г.Дротенко. – К.: Б/в, 2010. – 224 с.
3. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень / А.М.Єріна та ін. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 202 с.
4. Жигилій Н.В та ін. Філософія науки і техніки / Н.В.Жигилій. – Полтава: Полт. НТУ, 2006. – 106 с.
5. Карамішева Н.В. Евристика: навчальний посібник / Н.В.Карамішева. – Львів: ПАІС, 2013. – 272 с.
6. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : Навчальний посібник / О.В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. - 206 с.
7. Научная деятельность: структура и институты / Сост., общая ред. и вступ. ст. Э. М. Мирского и Б. Г. Юдина. Пер. с англ. и нем. Л. А. Седова, М. К. Петрова, А. П. Огурцова. – М.: Прогресс, 1980. – 431 с. – (Серия «Философия и методология науки»).
8. Новая технократическая волна на Западе / Сост. и вступ. ст. П.С.Гуревича – М., 1986. – 456 с. – Разд. I – III.
9. Петрушенко В. Епістемологія як філософська теорія знання / В.Петрушенко. – Львів: Вид-во Держ. ун-ту «Львівська політехніка», 2000. – 296 с.
10. Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки / В.Л.Петрушенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 184 с
11. Петрушенко В.Л. Філософія знання: онтологія, епістемологія, аксіологія / В.Л.Петрушенко. – Львів: Ахілл, 2005. – 320 с.
12. Петрушенко В.Л. Філософія (вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії): навч. посібник / Віктор Петрушенко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 596 с.
13. Пилипчук М.І. Основи наукових досліджень : Підручник / М.І. Пилипчук, А.С. Григор'єв, В.В. Шостак. – К. : Знання, 2007. – 270 с.
14. Ратников В.С., Макаров З.Ю. Історія і філософія науки. Хрестоматія. Навчальний посібник – Вінниця: Нова книга, 2009. – 416 с.
15. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 2-ге, випр. та допов. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 306 с.
16. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень : Підручник. - 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Знання, 2007. – 317 с.

Допоміжна

1. Авенариус Р. Критика чистого опыта. В популярном изложении А.Луначарского / Р.Авенариус. – М.: Изд-во ЛКИ, 2008. – 224 с.
2. Агацци Э. Моральное измерение науки и техники / Э.Агацци. Пер. с англ. И.Борисовой. Науч. ред. В.А.Лекторский. – М.: МФФ, 1998. – 344 с.

3. Айер А. Дж. Язык, истина и логика / А.Дж.Айер. Пер. с англ. В.А.Суровцева, Н.А.Тарабанова. Под. общ. ред. В.А.Суровцева. – М.: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2010. – 240 с.
4. Аналитическая философия: Избранные тексты / Сост., вступ. ст. и коммент. А.Ф.Грязнова. – М.: Изд-во МГУ, 1993. – 181 с.
5. Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку / За наук. ред. А.С.Синиці. – Л.: Літопис, 2014. – 374 с.
6. Бермус А.Г. Введение в гуманитарную методологию: Научная монография / А.Г.Бермус. – М.: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2007. – 336 с.
7. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П.Бергер, Т.Лукман. – М.: «Медиум», 1995 – 323 (11) с.
8. Глобальные проблемы и общечеловеческие ценности. – М.: Прогресс, 1990.
9. Зеленков А.И. и др. Философия и методология науки / А.И.Зеленков. – Минск: АСАР, 2007. – 146 с.
10. Грязнов Б.С. Логика, рациональность, творчество / Б.С.Грязнов. – М.: Наука, 1982. – 256 с.
11. Ильин В.В. Критерии научности знания / В.В.Ильин. – М.: Высшая школа, 1989. – 128 с.
12. Ильин В.В., Калинин А.Т. Природа науки. Гносеологический анализ / В.В.Ильин, А.Т.Калинин. – М.: Высшая школа, 1985. – 230 с.
13. Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки : Учебное пособие для вузов по направлению и специальности «Философия» / В. А. Канке . – М. : Логос, 2004 . – 328 с.
14. Кезин А.В. Научность: эталоны, идеалы, критерии / А.В.Кезин. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1985. – 128 с.
15. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень : Навчальний посібник / В.В. Ковальчук, Л.М. Моїсєєв. – К. : Професіонал, 2004. - 208 с.
16. Когнитивный подход. Научная монография / Ответственный редактор – академик РАН В.А.Лекторский. – М.: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2008. – 464 с.
17. Кузнецов Б.Г. Ценность познания. Очерки современной теории науки. / Б.Г.Кузнецов. – М.: Наука, 1975.- 167 с.
18. Кун Т. Структура научных революций / Т.Кун. Перевод с английского И.Э.Налетова. – М.: Прогресс, 1975. – 300 с.
19. Лакатос И. Методология исследовательских программ / И.Лакатос. Пер. с англ. – М.: Издательство АСТ, 2003. – 380 с.
20. Мамардашвили Мераб. Наука и культура. Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. — 21.01.2012. URL: <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/5580>
21. Мамардашвили М.К. Стрела познания. Сборник / М.К.Мамардашвили. – М.: Тайдекс Ко, 2004. – 264 с.
22. Микешина Л.А. Философия науки: Современная эпистемология. Научное знание в динамике культуры. Методология научного исследования: учеб. пособие / Л.А.Микешина. – М.: Прогресс – Традиция : МПСИ : Флинта, 2005. – 464 с.

23. На пути к теории научного знания / Отв. ред. В.И.Корюкин. – М.: Наука, 1984. – 200 с.
24. Никифоров А.Л. Философия науки: История и теория (учебное пособие) / А.Л.Никифоров. – М.: Идея-Пресс, 2010. – 264 с.
25. Ольшки Л. История научной литературы на новых языках. Т. 1. Литература техники и прикладных наук от средних веков до эпохи Возрождения / Л.Ольшки. Пер. с нем. Ф.А.Коган-Бернштейн и П.С.Юшкевича. Предисл. С.Ф.Васильева. – М. – Ленинград: Гостехиздат, 1933.
26. Ольшки Л. История научной литературы на новых языках. Т. 2. Образование и наука в эпоху ренессанса в Италии. / Л.Ольшки. Пер. с нем. Е.А.Косминского. – М. – Ленинград: Гостехиздат, 1934.
27. Полани М. Личностное знание. На пути к посткритической философии / М.Полани. Пер. с англ. Общ. ред. д.филос.н. В.А.Лекторского и к.филос.н. В.И.Аршинова. – М.: Прогресс, 1985. – 345 с.
28. Синиця А.С. Аналітична філософія: монографія / Андрій Синиця. – Л.: ЛДУФК, 2013. – 304 с.
29. Степин В.С. История и философия науки / В.С.Степин. – М.: Академический проект, 2011. – 423 с.
30. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень : Підручник. - 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Знання, 2007. – 317 с.
31. Структура и развитие науки. Из Бостонских исследований по философии науки / Сб. перев. Сост. и редакция: Б.С. Грязнов, В.Н. Садовский. – М: Прогресс Год: 1978. – 488 с.
32. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки / Пол Фейерабенд. Пер. с англ. и нем. Общ. ред. и автор вступ. ст. И.С.Нарский. М.: Прогресс, 1986. – 542 с.
33. Философия и методология науки / Под ред. В.И.Купцова. – М., 1996.
34. Философия. Учебник / Под ред. В.Д. Губина. – М., 1996.
35. Фолта Я., Новы Л. История естествознания в датах: Хронологический обзор / Пер. со словац. Предисл. и общ. ред. А.Н.Шамина. – М.: Прогресс, 1987. – 495 с.
36. Чудинов Э.М. Природа научной истины / Э.М.Чудинов. – М.: Политиздат, 1977. – 312 с.
37. Энциклопедия эпистемологии и философии науки. – М.: «Канон+» - РООИ «Реабилитация», 2009. – 1248 с.
38. Losee John. A Historical Introduction to the Philosophy of Science. Fourth edition / John Losee. – New York: Oxford University Press, 2001. – 314 p.
39. Okasha Samir. Philosophy of Science. A Very Short Introduction / Samir Okasha. – Oxford, 2002. – 69 p.

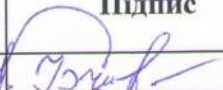

9. Інформаційні ресурси

1. <http://www.osvita.org.ua/distance/articles/20/>
2. <http://vu.net.ua>
3. <http://mz.com.ua>
4. <http://osvita.ua>

5. <http://see-you.in.ua/ru/page/web-resursy>
6. <http://gtmarket.ru/laboratory/expertize/5580>

10. Узгодження з іншими навчальними дисциплінами

№ з/п	Назва навчальної дисципліни, щодо якої проводиться узгодження	Прізвище та ініціали викладача	Підпис
1.	Аналітичні та чисельні методи дослідження	Білушак Р. О.	
2.	Актуальні проблеми соціогуманітарних наук	Гефурієва В. П.	
3.	Професійна педагогіка	Сеніженик О. П.	

11. Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

№ з/п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата і № протоколу засідання кафедри	Примітки
1			
2			

14. Тематика індивідуальних письмових робіт

1. Філософія і наука: ракурси співвідношення.
2. Особливості проявів науки в житті сучасного суспільства.
3. Поняття та роль методології у пізнанні.
4. Співвідношення методу, методології та методики.
5. Сучасна наукова картина світу та роль різних наук у її формуванні.
6. Наука та особистість: сучасні аспекти співвідношення.
7. Вплив людської особистості на науку.
8. Поняття науки в сучасному наукознавстві та філософії науки.
9. Роль категоріального каркасу у формуванні та функціонуванні сучасної науки.
10. Мова науки як предмет уваги в сучасній філософії науки.
11. Постпозитивістські проекти розвитку науки.

12. Вплив науки на розвиток техніки та технології.
13. Роль науки у вирішенні глобальних проблем сучасності.
14. Значення емпіричного пізнання в розвитку сучасної науки.
15. Поняття наукового факту та проблеми його осмислення.
16. Теорія як форма наукового пізнання: особливості, будова, ефективність.
17. Роль гіпотези у розвитку науки.
18. Значення експерименту в науковому пізнанні.
19. Моделювання як метод сучасної науки. Різновиди моделей.
20. Основні наукові революції в історії людства: загальна характеристика.
21. Поняття некласичної науки.
22. Некласична та постнекласична парадигми науки.
23. Верифікація як методологічний проект ХХ ст., її сутність та результати запровадження.
24. Фальсифікаціонізм К.Поппера як методологічний проект.
25. Концепція науково-дослідницьких програм.
26. Поняття парадигми в сучасній методології науки.
27. Поняття наукового співтовариства та його вплив на розвиток науки.
28. Парадигмальні характеристики соціально-гуманітарного наукового пізнання.
29. Наука та етика.
30. Соціально-організаційні аспекти функціонування науки.
31. Наукова школа в історії науки.

15. Екзаменаційні питання

1. Основні сучасні підходи до розуміння методології науки.
2. Філософія науки як напрям філософського знання: особливості та провідні проблеми.
3. Наука як явище цивілізації західного типу.
4. Регіони та умови виникнення науки.
5. Основні тлумачення поняття науки. Наука у нормативному значення цього поняття.
6. Суттєві ознаки науки та їх пояснення.
7. Поняття категоріального каркасу науки та його значення для наукового знання.
8. Особливості будови наукового знання.
9. Мова науки, її особливості та значення для науки.
10. Основні форми існування науки в сучасному суспільстві.
11. Організаційні, економічні, соціально-політичні та технологічні аспекти науки.
12. Метод як явище суспільної життєдіяльності.
13. Поняття методу наукового пізнання та його значення для науки.
14. Основні складові методу наукового пізнання та оцінка їх значення для наукового пізнання.
15. Класифікації методів наукового пізнання.
16. Класифікація наук в сучасному наукознавстві.
17. Емпіричний рівень наукового пізнання, його значення для науки.

- 18.Методи і форми емпіричного наукового пізнання.
- 19.Поняття наукового факту та складності його інтерпретації.
- 20.Основні методи опрацювання фактів, оцінка їх пізнавальної ролі.
- 21.Поняття наукової теорії, її якісні особливості та особливості її будови.
- 22.Провідні методи теоретичного наукового пізнання.
- 23.Форми теоретичного наукового пізнання: поняття, закон, принцип, ідея.
- 24.Роль гіпотез у теоретичному науковому пізнанні.
- 25.Метод системно-структурного аналізу в сучасній науці.
- 26.Поняття моделі та евристична роль моделювання в сучасній науці.
- 27.Метод і методологія: основні аспекти співвідношення.
- 28.Методологія і методика в контексті наукового пізнання.
- 29.Істина та істинність в сучасній науці.
- 30.Якісні характеристики знання за мірою їх відношення до істини.
- 31.Критерії, еталони та ідеали науки.
- 32.Історичні аспекти функціонування науки.
- 33.Проблема виникнення науки в історії людства.
- 34.Поняття наукової революції та її основні інтерпретації.
- 35.Концепція наукової революції Т.Куна.
- 36.Поняття парадигми в науковому пізнанні та її використання в наукознавстві.
- 37.Основні наукові революції в історії людства.
- 38.Історичні умови виникнення некласичної науки та її співвідношення із класичною.
- 39.Порівняльний аналіз вихідних засад класичної та некласичної науки.
- 40.Поняття постнекласичної науки та її основні характеристики.
- 41.Поняття біфуркації, не лінійності та стохастичності в постнекласичній науці.
- 42.Неопозитивістський методологічний проект науки.
- 43.Проблематика аналітичної філософії та її концепція науки.
- 44.Неокантіанський підхід до пояснення науки.
- 45.Постпозитивізм: концепція фальсифікаціонізму.
- 46.Постпозитивізм: концепція науково-дослідних програм.
- 47.Постпозитивізм: особистісні аспекти функціонування науки.
- 48.Плюралістичний «методологічний анархізм» П.Фейєрабенда.
- 49.Етичні аспекти наукової діяльності. Стандарти етосу науки за Мертоном.
- 50.Роль евристики в сучасній науковій творчості.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ
для аспірантів заочної форми навчання

Контрольна робота № 1.

1. Поняття науки, її особливості та історичні модифікації.
  - а) Основні значення терміну наука. Особливості та суттєві ознаки науки.
  - б) Співвідношення класичної, некласичної та постнекласичної науки.
2. Наука у контексті цивілізаційного процесу людства.
  - а) Історичні та соціальні різновиди цивілізацій та місце в них науки.
  - б) Чинники розвитку науки у цивілізаціях західноєвропейського типу.
3. Предметне поле та завдання філософії науки.
  - а) Історичні аспекти взаємовідношень філософії і науки.
  - б) Причини потреби наукового товариства у філософії науки, її предмет та завдання.
4. Особливості сучасної науки та її місце в суспільній життєдіяльності.
  - а) Історичний тип сучасної науки та її суттєві особливості
  - б) Взаємини сучасної науки із різними сферами суспільного життя..
5. Поняття та різновиди наукової парадигми.
  - а) Поняття наукової парадигми та її зміст.
  - б) Основні різновиди наукових парадигм.
  - в) Роль наукової парадигми в осмисленні науки.
6. Зміст та співвідношення понять метод, методологія, методика.
  - а) Поняття і складові методу науки та різновиди її методів.
  - б) Співвідношення понять методологія та методика.
7. Емпіричне наукове пізнання.
  - а) Поняття емпіричної бази науки та її важливість для наукового пізнання.
  - б) Основні методи і форми емпіричного наукового пізнання.
8. Методи опрацювання фактів у науковому пізнанні.
  - а) Необхідність інтелектуального опрацювання фактів для формування наукового знання.
  - б) Логічна природа методів опрацювання наукових фактів та їх різновиди.
9. Роль і зміст методологічної процедури інтерпретації у соціально-гуманітарному пізнанні.
  - а) Чому соціально-гуманітарне пізнання носить інтерпретативний характер?
  - б) Поняття інтерпретації та послідовність здійснення пізнавальних процедур в науковій інтерпретації.
10. Методологія теоретичного рівня науки.
  - а) Особливості теоретичного наукового пізнання та його важливість для науки.
  - б) Основні методи теоретичного наукового пізнання.
11. Роль герменевтики у сучасних соціально-гуманітарних науках.
  - а) Зміст і завдання герменевтики як наукової методології.
  - б) Основні наголоси у герменевтичному аналізі текстів.
  - в) Завдання герменевтичного аналізу в соціально-гуманітарних науках.
12. Форми теоретичного наукового пізнання
  - а) Суттєві особливості наукової теорії та її значення для науки.
  - б) Різноманітність форм теоретичного наукового пізнання.
13. Ціннісні та етичні аспекти наукового пізнання.
  - а) Аксиологія як наука про цінності: історія формування та утвердження.
  - б) Ціннісні аспекти науки у контексті постнекласичної науки.
14. Поняття наукового факту та його роль в науці.
  - а) Складності сучасного розуміння наукового факту.
  - б) Сучасні трактування наукового факту та його роль в науці.
15. Наукова теорія: сутність та особливості
  - а) Пізнавальні переваги наукової теорії.
  - б) Будова наукової теорії та їх функції у пізнанні.
16. Критерії науковості знання та пізнання.

- а) Поняття критеріїв пізнання.
  - б) Сучасні уявлення про основні критерії науки.
17. Позитивізм та аналітична філософія як методологічні проекти.
- а) Поняття верифікації, її концептуальні засади та реалізація.
  - б) Значення логічного аналізу науки для її сучасного розуміння.
18. Постпозитивізм про структуру та розвиток науки.
- а) Концепція Т.Куна про наукові революції.
  - б) І.Локатос про зміст поняття науково-дослідної програми.
  - в) Ідея фальсифікації К.Поппера.
19. Провідні парадигмальні особливості соціально-гуманітарних наук.
- а) Співпадіння суб'єкту та об'єкту пізнання в соціально-гуманітарних науках та його впливи на результати пізнання.
  - б) Соціально-гуманітарне пізнання як різновид людського самопізнання.
  - в) Толерантність та перспективізм як риси соціально-гуманітарного пізнання.
20. Наука в її соціально-організаційних та особистісних проявах. Місце науки в сучасних цивілізаційних типах суспільства
- а) Форми існування науки у сучасному суспільстві, її організаційні, управлінські, економічні та особистісно-антропологічні характеристики.
  - б) Концепції технічного детермінізму та основні типи суспільства у техногенного типу цивілізаціях.
21. Наука в контексті сучасної технологічної революції.
- а) Наука, політика і влада: основні підходи до тлумачення сучасних взаємин.
  - б) Впливи сучасної науки на модифікації суспільного виробництва та соціальної структури суспільства: поняття «посткапіталістичного» та «постекономічного» суспільства.
  - в) Суспільство знань та рефлексивне суспільство як перспективи сучасного науково-технічного та соціально-економічного розвитку.